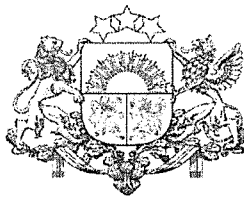

Publicētais numurs	:	C-234/20
Dokumenta numurs	:	1
Reģistra numurs	:	1153253
Iesniegšanas datums	:	04/06/2020
Reģistrēšanas reģistrā datums	:	05/06/2020
Dokumenta veids	:	Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas, kas veikta, izmantojot e-Curia, numurs	:	Dokuments DC128399
Datnes numurs	:	1
Iesniedzējs	:	Elīna Majore (J357739)

Latvijas Republikas Senāts

LĒMUMS

Rīgā 2020.gada 3.jūnijā

Tiesa šādā sastāvā: senatores Jautrīte Briede, Vēsma Kakste un Dace Mīta

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „Sātiņi-S” pieteikumu par pienākuma uzlikšanu Lauku atbalsta dienestam piešķirt kompensāciju par aizliegumu aizsargājamās dabas teritorijās esošajos purvos ierīkot dzērveņu plantācijas, sakarā ar SIA „Sātiņi-S” kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2018.gada 26.marta spriedumu.

Pamatlietas priekšmets un fakti, kuriem ir nozīme lietā

[1] 2002.gadā pieteicēja iegādājās nekustamos īpašumus „Liegumi” un „Centri”. Šajos īpašumos ietilpst purva zemes 7,7 ha platībā. Īpašumi atrodas dabas lieguma teritorijā un Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijā *Natura 2000* (turpmāk – *Natura 2000*).

Saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumu Nr. 264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (turpmāk – noteikumi Nr. 264) 16.12.apakšpunktu dabas lieguma teritorijā ir noteikts aizliegums purvos ierīkot dzērveņu plantācijas.

Pieteicēja 2017.gada 2.februārī iesniedza Lauku atbalsta dienestā iesniegumu, lūdzot izmaksāt kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumu pieteicējai piederošajās purva zemēs *Natura 2000* teritorijās 2015. un 2016.gadā.

Lauku atbalsta dienests ar 2017.gada 28.februāra lēmumu atteica pieteicējai piešķirt kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumu. Dienests norādīja, ka normatīvie akti neparedz kompensācijas par aizliegumu purvos ierīkot dzērveņu plantācijas, līdz ar to nav tiesiska pamata piešķirt pieteicējai prasīto kompensāciju.

[2] Pieteicēja vērsās tiesā ar pieteikumu par pienākuma uzlikšanu izmaksāt kompensācijas par saimnieciskās darbības ierobežojumiem. Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Administratīvā apgabaltiesa pieteikumu noraidīja. Apgabaltiesas spriedums, pievienojoties arī pirmās instances tiesas spriedumam, pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[2.1] Likuma „Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās” 2.panta otrā daļa paredz, ka ikgadēju atbalsta maksājumu par saimnieciskās darbības ierobežojumiem Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijās

Natura 2000 izmaksā normatīvajos aktos par lauku attīstības atbalsta piešķiršanu noteiktajā kārtībā no attiecīgo Eiropas Savienības fondu līdzekļiem.

[2.2] Valsts atbalsta pasākumus lauksaimniecības un meža nozares attīstībai piešķir kārtībā, kāda paredzēta Ministru kabineta 2015.gada 7.aprīļa noteikumos Nr. 171 „Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību vides, klimata un lauku ainavas uzlabošanai 2014.–2020.gada plānošanas periodā” (turpmāk – noteikumi Nr. 171). Noteikumos Nr. 171 attiecībā uz atbalsta piešķiršanu aktivitātē „Kompensācijas maksājums par *Natura 2000* meža teritorijām” 56.punktā paredzēts, ka aktivitātes atbalsttiesīgā platība ir meža zeme (**izņemot purvu**). Līdz ar to noteikumi Nr. 171 paredz kompensāciju maksājumus par *Natura 2000* teritorijām, taču tie neparedz izmaksāt kompensācijas par saimnieciskās darbības ierobežojumiem purva zemēs.

[2.3] Eiropas Parlamenta un Padomes 2013.gada 17.decembra Regulas (ES) Nr. 1305/2013 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1698/2005 (turpmāk – Regula Nr. 1305/2013) 6.panta 1.punkts noteic, ka ELFLA dalībvalstīs darbojas ar lauku attīstības programmu starpniecību. Saskaņā ar regulas 10.pantu dalībvalstis iesniedz Komisijai priekšlikumu par katru lauku attīstības programmu, kas satur 8.pantā minēto informāciju un Komisija ar īstenošanas aktu apstiprina katru lauku attīstības programmu. Latvijas lauku attīstības programmā 2014.-2020.gadam norādīts, ka atbalstu var saņemt, ja *Natura 2000* teritorijās vai mikroliegumos meža zemēs (**izņemot purvus**) noteikti mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi. Tādējādi Komisija 2014.-2020.gada Eiropas Savienības fondu plānošanas periodam Latvijai ir apstiprinājusi lauku attīstības programmu, kurā atbalsta maksājumi paredzēti konkrētiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem meža zemēs, kas nav purvi. Programmā nav paredzēti atbalsta maksājumi par lauksaimnieciskās darbības ierobežojumiem, kas attiecas uz *Natura 2000* teritorijās iekļautajiem purviem.

[2.4] Arī laikā, kad pieteicēja iegādājās īpašumu, normatīvie akti noteica ierobežojumu purvos ierīkot dzērveņu plantācijas. Iegādājoties īpašumu, pieteicējai bija zināms, ka tas atrodas dabas lieguma teritorijā, līdz ar to arī par tajā noteiktajiem ierobežojumiem.

[3] Pieteicēja ir iesniegusi kasācijas sūdzību, norādot, ka saskaņā ar Regulas Nr. 1305/2013 30.panta 6.punkta „a” apakšpunktu maksājumus par *Natura 2000* teritorijām var saņemt par meža teritorijām, kas noteiktas saskaņā ar Direktīvu 92/43/EEK un Direktīvu 2009/147/EK. Regula neparedz izņēmumus, kas attiecas uz purva zemēm.

[4] Ievērojot minēto, lietā ir strīds par to, vai pieteicēja var saņemt maksājumus par saimnieciskās darbības ierobežojumiem *Natura 2000* purva teritorijās.

Atbilstošās valsts tiesību un Eiropas Savienības tiesību normas

[5] Eiropas Savienības tiesību normas:

[5.1] Eiropas Parlamenta un Padomes 2013.gada 17.decembra Regula (ES) Nr. 1305/2013 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1698/2005

Preambulas 24.apsvēruma: Lai veicinātu *Natura 2000* teritoriju efektīvu apsaimniekošanu, būtu jāturpina piešķirt atbalstu lauksaimniekiem un meža tiesiskajiem valdītājiem, lai palīdzētu pārvarēt konkrētas grūtības attiecīgajos apvidos, kurās tās radušās, īstenojot Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/147/EK (1) un Padomes Direktīvu 92/43/EEK (2). (..)

30.pants *Natura 2000* un Ūdens pamatdirektīvas maksājumi

1. Atbalstu saskaņā ar šo pasākumu piešķir katru gadu par lauksaimniecības platības hektāru vai meža hektāru, lai saņēmējiem kompensētu papildu izmaksas un neiegūtus ienākumus, kas attiecīgajās teritorijās izriet no nelabvēlīgiem faktoriem, kuri saistīti ar Direktīvas 92/43/EEK, Direktīvas 2009/147/EK un Ūdens pamatdirektīvas īstenošanu.

(..)

6. Maksājumus var saņemt par šādām teritorijām:

a) *Natura 2000* lauksaimniecības un meža teritorijas, kas noteiktas saskaņā ar Direktīvu 92/43/EEK un Direktīvu 2009/147/EK;

(..)

[5.2] Padomes direktīvas 92/43/EEK (1992.gada 21.maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību I pielikums.

[5.3] Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17.pants

Ikvienai personai ir tiesības uz īpašumu, kas iegūts likumīgi, tiesības to lietot un atsavināt, kā arī tiesības attiecībā uz to dot rīkojumu savas nāves gadījumam. Nevienam nedrīkst atņemt īpašumu, ja vien tas nav jādara sabiedrības interesēs, kā arī gadījumos un apstākļos, kuri ir paredzēti tiesību aktos, ar noteikumu, ka par zaudējumiem laikus izmaksā taisnīgu kompensāciju. Īpašuma izmantošanu var noteikt ar tiesību aktiem, ciktāl tas nepieciešams vispārējās interesēs.

[6] Nacionālās tiesību normas:

[6.1] Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumi Nr. 264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”

16. Dabas lieguma teritorijā aizliegts:

(..)

16.12. ierīkot purvos dzērveņu plantācijas;

(..)

[6.2] Ministru kabineta 2015.gada 7.aprīļa noteikumi Nr. 171 „Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību vides, klimata un lauku ainavas uzlabošanai 2014.–2020.gada plānošanas periodā”

56.punkts: Aktivitātes atbalsttiesīgā platība ir meža zeme (*izņemot purvu*):

56.1. kas iekļauta Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (turpmāk – *Natura 2000*) sarakstā atbilstoši regulas Nr. 1305/2013 30.panta 6.punkta „a” apakšpunktam un noteikta atbilstoši likumam „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”;

(..)

58.punkts: Atbalstu var saņemt, ja atbalstam pieteiktā atbalsttiesīgā platība ir vismaz viens hektārs, ko veido vismaz 0,1 hektāru lieli lauki un viena ierobežojuma veida minimālā platība vienā laukā ir vismaz 0,1 hektārs, un minētie lauki ir kartogrāfiski identificējami un

iekļauti Lauku atbalsta dienesta elektroniskajā pieteikšanās sistēmā un tajos saskaņā ar normatīvajiem aktiem par īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzību un izmantošanu vai sugu un biotopu aizsardzību pēc stāvokļa kārtējā gada 1.martā ir spēkā kāds no šādiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem:

- 58.1. aizliegta mežsaimnieciskā darbība;
- 58.2. aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte;
- 58.3. aizliegta galvenā cirte;
- 58.4. aizliegta kailcirte.

Iemesli, kuru dēļ iesniedzējtiesai ir šaubas par Eiropas Savienības tiesību interpretāciju

[7] No Regulas Nr. 1305/2013 24.apsvēruma un 30.panta 1.punkta izriet, ka maksājuma par *Natura 2000* teritoriju mērķis ir palīdzēt pārvarēt konkrētas grūtības, kompensēt papildu izmaksas un neiegūtos ienākumus, kas attiecīgajās teritorijās izriet no nelabvēlīgiem faktoriem, kuri saistīti ar Direktīvas 92/43/EEK, Direktīvas 2009/147/EK un Ūdens pamatdirektīvas īstenošanu.

Lai gan vispirms jau dalībvalsts kompetencē, izstrādājot lauku attīstības programmu, ir izvēlēties, konkrēti kā tiek īstenoti pasākumi Regulā Nr.1305/2013 ietvertu mērķu sasniegšanai, tomēr šādi dalībvalstu noteiktie ierobežojumi nedrīkst iznīcināt *Natura 2000* maksājumu sistēmas kompensējošo mērķi (sal. *Eiropas Savienības Tiesas 2017.gada 30.marta spriedums lietā „Lingurár”, C-315/16, ECLI:EU:C:2017:244*).

Tāpat maksājums par *Natura 2000* teritorijām jāskata kopsakarā arī ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17.pantu, ņemot vērā, ka tiesības uz īpašumu ietver tiesības īpašumu lietot, kā arī tiesības uz taisnīgu kompensāciju.

[8] Purvi aizņem apmēram 4% (pēc dažiem avotiem pat 10%) no Latvijas teritorijas. Dzērveņu audzēšana purvos ir viens no augļkopības veidiem.

Kā norādīts publiski pieejamā pētījumā: „ Pašreiz viens no kūdras lauku, kur pārtraukta derīgā izrakteņa ieguve, tālākas saimnieciskas darbības izmantošanas veidiem ir ogu kultūru audzēšana rūpnieciskos apmēros, ražojot eksportējamu produktu – gan ogas, gan arī to pārstrādes produktus. Lauku atbalsta dienesta publicētajā statistikā rakstīts, ka 2016.gadā vienotajam platību maksājumam pieteikti 142 ha lieloģu dzērveņu un 250 ha melleņu (zileņu), nav pieteiktas nedz brūkleņu, nedz lāceņu platības. Zināms, ka dzērveņu lauki aizņem lielāku platību, bet vai nu zemes lietojuma veida, vai kādu citu iemeslu dēļ tā nav pieteikta atbalstam, līdz ar to statistika nav pieejama”. (pieejams: http://www.silava.lv/userfiles/file/Projektu%20parskati/2016_Lazdina_LVM_kudra.pdf, 15.lpp).

Tā kā lielu daļu Latvijas *Natura 2000* teritorijas aptver arī purvi (likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” pielikums), Senāts šaubās, vai pilnīga šo teritoriju izslēgšana no *Natura 2000* kompensācijas maksājuma sistēmas nav pretrunā šā maksājuma kompensējošajam mērķim.

Par teritoriju

[9] Regulas Nr. 1305/2013 30.panta 6.punkta „a” apakšpunkts paredz, ka maksājumus var saņemt par *Natura 2000* lauksaimniecības un meža teritorijām, kas noteiktas saskaņā ar Direktīvu 92/43/EEK un Direktīvu 2009/147/EK.

Direktīvas 92/43/EEK I pielikumā, kas nosaka kopienā nozīmīgu dabisko dzīvotņu veidus, kuru aizsardzībai jānosaka īpaši aizsargājamas dabas teritorijas, ietverti arī purvi, tostarp purvu mežu zeme.

Nav šaubu, ka noteikumu Nr. 264 16.2.apakšpunktā noteiktais aizliegums ierīkot purvos dzērveņu plantācijas ierobežo īpašnieka tiesības brīvi lietot savu īpašumu, kā arī gūt ar ierobežoto saimniecisko darbību saistītos ienākumus.

Saskaņā ar noteikumiem Nr. 171 pasākumā „*Natura 2000* un Ūdens pamatdirektīvas maksājumi” tiek īstenots apakšpasākums „Kompensācijas maksājums par *Natura 2000* meža teritorijām”. Saskaņā ar noteikumu Nr. 171 56.punktu aktivitātes atbalsttiesīgā platība ir meža zeme (izņemot purvu). Tādējādi valsts ir ierobežojusi kompensāciju piešķiršanu par *Natura 2000* teritorijām, pirmkārt, paredzot maksājumus tikai par meža teritorijām, un, otrkārt, izslēdzot no meža teritorijām tajās ietilpstošās purvu zemes. Līdz ar to noteikumos Nr. 171 nav paredzēta kompensācija par saimnieciskās darbības ierobežojumiem *Natura 2000* purva zemēs.

Par saimnieciskās darbības veidiem

[10] Tāpat no Regulas Nr. 1305/2013 30.panta 6.punkta „a” apakšpunkta izriet, ka *Natura 2000* maksājums ierobežo kompensāciju izmaksu attiecībā uz noteiktām teritorijām – lauksaimniecības vai meža teritorijām. Taču no minētās normas neizriet, ka kompensācijas izmaksa būtu ierobežota attiecībā uz konkrētiem saimnieciskās darbības veidiem – lauksaimnieciskā vai mežsaimnieciskā darbība.

Noteikumu Nr. 171 58.punktā paredzēts, ka atbalstu var saņemt tikai par mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem. Tomēr arī meža zemēs ietilpstošajos purvos ir iespējams nodarboties ar lauksaimniecisko darbību, ierīkojot tajos dzērveņu plantācijas.

[11] Ar valsts regulējumu tās personas, kuru īpašumā ir purvi, kas atrodas *Natura 2000* teritorijā, faktiski tiek pilnībā izslēgtas no *Natura 2000* maksājumu sistēmas, un viņām netiek kompensēti šajās teritorijās noteiktie ierobežojumi.

Ņemot vērā minēto, kā arī to, ka no Regulas Nr. 1305/2013 normām skaidri neizriet dalībvalstu rīcības brīvības robežas, nosakot ierobežojumus *Natura 2000* maksājumiem, Senātam ir šaubas, vai dalībvalsts ir tiesīga: 1) noteikt tādu regulējumu, ar kuru no atbalsta par *Natura 2000* teritorijām saņemšanas tiek pilnībā izslēgtas šajās teritorijās ietilpstošās purvu zemes; 2) ierobežot atbalsta saņemšanu, paredzot, ka tas noteiktā teritorijā piešķirams tikai par konkrēta saimnieciskās darbības veida ierobežojumu.

[12] Lietā pieteicēja, iegādājoties īpašumu, zināja par tajā esošo dabas liegumu. Tāpat laikā, kad pieteicēja iegādājās īpašumu, jau pastāvēja saimnieciskās darbības ierobežojums ierīkot purvos dzērveņu plantācijas.

Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17.pants paredz, ka nevienam nedrīkst atņemt īpašumu, ja vien tas nav jādara sabiedrības interesēs, kā arī gadījumos un apstākļos, kuri ir

paredzēti tiesību aktos, ar noteikumu, ka par zaudējumiem laikus izmaksā taisnīgu kompensāciju.

Lai gan tiesības uz īpašumu ietver tiesības īpašumu lietot, tostarp gūstot pēc iespējas lielāku ekonomisko labumu, īpašniekam tad, kad viņš iegādājas īpašumu, ir jāņem vērā dažādi īpašuma aprobežojumi un jāapzinās, ka jebkurā laikā nevarēs izlemt īpašumu lietot tādā veidā, kā iecerēts. Iegādājoties īpašumu ar aprobežojumiem, īpašniekam jau laikus ir iespēja ielānot, kādiem mērķiem īpašums tiek iegādāts. Līdz ar to, Senāta ieskatā, iegādājoties īpašumu, pieteicējai bija jāņem vērā ierobežojums ierīkot purvos dzērveņu plantācijas. Attiecīgi pieteicēja vēlāk nav tiesīga, atsaucoties uz ieceri gūt ienākumus no īpašumā ietilpstošās purva zemes, ierīkojot tajā dzērveņu plantācijas, pieprasīt kompensāciju par negūtajiem ienākumiem.

Regulas Nr. 1305/2013 30.panta 1.punkts paredz, ka atbalstu piešķir, lai kompensētu neiegūtos ienākumus. Ja šī regula būtu attiecināma arī uz purva zemi, tad Senātam ir šaubas, vai tādā gadījumā kā izskatāmajā lietā var uzskatīt, ka personai ir neiegūti ienākumi. Proti, vai personai ir tiesības uz *Natura 2000* maksājumu, ja, iegādājoties īpašumu, tā zināja par tajā noteiktajiem ierobežojumiem un to ierobežojošo ietekmi uz iespējamo saimniecisko darbību.

[13] Ievērojot minēto, lai noskaidrotu, kā interpretējamas Regulā Nr. 1305/2013 ietvertās tiesību normas, Senāts uzskata par nepieciešamu vērsties Eiropas Savienības Tiesā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Līguma par Eiropas Savienības darbību 267.pantu, Administratīvā procesa likuma 104.¹pantu, 273.panta 5.punktu un 275.panta 7.punktu, Senāts

nolēma

uzdot Eiropas Savienības Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

- 1) Vai Eiropas Parlamenta un Padomes 2013.gada 17.decembra Regulas (ES) Nr. 1305/2013 par atbalstu lauku attīstībai no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1698/2005 30.panta 6.punkta „a” apakšpunkts ir interpretējams tādējādi, ka no *Natura 2000* maksājuma ir pilnībā izslēgtas purvu zemes?
- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša, vai purva zemes ietilpst lauksaimniecības teritorijā vai meža teritorijā?
- 3) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša, vai Regulas Nr. 1305/2013 30.pants ir interpretējams tādējādi, ka dalībvalsts ir tiesīga pilnībā izslēgt purva zemi no *Natura 2000* maksājuma, un šādas valsts tiesību normas ir saderīgas ar Regulā Nr. 1305/2013 noteikto *Natura 2000* maksājumu kompensējošo mērķi?
- 4) Vai Regulas Nr. 1305/2013 30.pants ir interpretējams tādējādi, ka dalībvalsts var ierobežot atbalsta maksājumus *Natura 2000* teritorijām, atbalstu paredzot tikai par konkrēta saimnieciskās darbības veida ierobežojumu, piemēram, meža teritorijā tikai mežsaimniecisko darbību?
- 5) Vai Regulas Nr. 1305/2013 30.panta 1.punkts kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 17.pantu interpretējams tādējādi, ka personai, atsaucoties uz

jaunu saimnieciskās darbības ieceri, ir tiesības uz *Natura 2000* maksājumu arī tādā gadījumā, ja, iegādājoties īpašumu, tā zināja par tajā noteiktajiem ierobežojumiem? Apturēt tiesvedību lietā, līdz stājas spēkā Eiropas Savienības Tiesas nolēmums. Lēmums nav pārsūdzams.

(paraksts)
J. Briede

(paraksts)
V. Kakste

(paraksts)
D. Mita

NORAKSTS PAREIZS
Senāta Administratīvo lietu departamenta
Senatore
Rīgā 2020.gada 4.jūnijā

Signature valid

Digitally signed by J. BRIEDE
Date: 2020.06.04 09:22:03 EEST

J. Briede

**Elektroniskā dokumenta
KOPIJA PAREIZA**

04 -06- 2020

Augstākās tiesas Kancelejas
vadītāja

E. Majore

